

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ชูชัย สมิทธิไกร . การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม . เอกสารคำสอนวิชาการฝึกงานด้านการให้
คำปรึกษา ภาคจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2527 .

ประคอง กรรณสูตร สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ . กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เจริญผล
2525 .

สุนีย์ ตันติพัฒนานนท์ . การพยาบาลจิตเวช . กรุงเทพมหานคร อักษรสัมพันธ์ ; 2522 .

บทความ

ไพรัช เทพมงคล . " การดูแลผู้ป่วยมะเร็งในระยะสุดท้ายของชีวิต " . สารศิริราช
2 (ธันวาคม 2520) : 179 .

เทวินทร์ โกลิยะตระกูล . " โรคมะเร็งกับสังคมไทย " . วารสารโรคมะเร็ง (เมษายน-
มิถุนายน 2519) : 89 .

สมพร บุขราทิศ . " จิตวิทยาในผู้ป่วยมะเร็ง " . เอกสารประกอบการบรรยายในการอบรมการ
พยาบาลเพื่อผู้ป่วยมะเร็งครั้งที่ 2 จัดโดยสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช และหน่วย
รังสีวิทยา ภาควิชารังสีวิทยา (มกราคม 2521) : 1 .

สันต์ หัตถ์รัตน์ . " จิตวิทยาในผู้ป่วยมะเร็ง " . บทความการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพยาบาล
ผู้ป่วยโรคมะเร็งที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9 กรกฎาคม 2528 .

สายสงวน อุณหนันท์ . " รังสีวิทยาสำหรับพยาบาลผู้ป่วยโรคมะเร็ง " . เอกสารประกอบการบรรยาย
ในการอบรมพยาบาลเพื่อผู้ป่วยมะเร็ง ครั้งที่ 2 จัดโดยสถาบันมะเร็ง โรงพยาบาลศิริราช
และหน่วยรังสีวิทยา ภาควิชารังสีวิทยา (มกราคม 2521) : 1 .

โสรัช โพธิ์แก้ว . " ความหมายของการปรึกษา " . เอกสารประกอบการบรรยาย ภาควิชาจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 21 มีนาคม 2529 .

อนุรีย์ ต้นสกุล . " เจตคติ และสภาพทางอารมณ์ของผู้ป่วยมะเร็งต่อรังสีรักษา " . สารศิริราช
31 (พฤษภาคม . 2522) : 706 - 707 .

เอกสารอื่น ๆ

กนกรัตน์ สุขะตุงคะ . " การศึกษาสุขภาพจิตของผู้ป่วยมะเร็งและผู้ป่วยเรื้อรัง " . วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2525 .

จิตรา จาวยนต์ . " ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับการปรับตัวของผู้ป่วยมะเร็ง
ปากมดลูก ในระหว่างรับการรักษาด้วยรังสี " . วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528 .

นิภา ชุติฉัตรชัย . " ปัญหาทางด้านจิตใจ และสังคมของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก " . วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
2522 .

วนิดา ดันติสุนทร . " ปัญหาทางอารมณ์ และสังคมของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านม ศึกษาเฉพาะกรณี
โรงพยาบาลศิริราช " . วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2523 .

สุกัญญา ฉัตรสุวรรณ . " ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มในการสอนผู้ป่วยต่อระดับความวิตกกังวล
ก่อนการผ่าตัดของผู้ป่วยโรคต่อกระฉก " . วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
พยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529 .

สุปราณี วัฒนสันตชาติ , " ผลของประสบการณ์กลุ่มการเจริญส่วนบุคคลที่มีต่อสัจการแห่งตนตามการ
รับรู้ของผู้รับการฝึก " . วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2524 .

อุบล สาริตะกร , " ผลของการเข้าร่วมกลุ่มจิตสัมพันธ์ต่อความเจริญส่วนบุคคล " . วิทยานิพนธ์
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527 .

ภาษาอังกฤษ

Books

- Bruner , Lillian Sholtis and Suddarth , Daris Smith
The Lippicott Manual of nursing Practice.
3rd ed . Philadelphia : S.B. Lippincott Co.,1980.
- Burks , Jr.HM and Stefflre , B. Theories cf counseling
3rd ed. New York : Mc Graw Hill , 1979.
- George , Rickey L. and Cristiani , therese Stridde.
Theory Methods and Process of Counseling
and Psychotherapy. New York : Prentice Hall
Inc , 1981.
- Goldberger , Leo and Breznitz , Shlomo . Handbooks of
Stress : Theoretical and clinical aspects.
New York : Free Press , 1982 .
- Handerson , Virginia and Nite , Gladys . Principle and
Practice of Nursing . 6th ed. New York : Macmillan
publishing Co., 1943.
- Hilgard , Ernest R. Introduction of psychology . 5th ed.
New York : Harcourt , Brace and Co.,1975.
- Izard , C.E. Pattern of Emotion :A New Analysis of
Anxiety and Depression . New York : Academic
Press , 1972 .

- Kelly , Desmond . Anxiety and Emotions : physiological and Basis Treatment. Illinois : Charles C.Thomas Publishing , 1980.
- Luckmann , Joan and Sorensen , Karen Creason. Medical Surgical Nursing : A Psychologic Approach. Philadelphia W.B.Saundess , 1980.
- Lynch , Henry T. Cancer and You. Illinois : Charles C.Thomas publishing , 1971.
- Morram , Ann. The Nursing Process as a Scientific Approach to Nursing Care. 2nd ed. Saint Louis : C.U.Mosby Co.,1978.
- Ohlsen , M.M. Group Counseling.2nd ed.New York : Holt , Rinuhart and winston , 1977.
- Patterson , C.H. Theories of Counseling and Psychotherapy. New York : Harper & Row Publishing , 1967.
- Priest , Robert . Anxiety and Depression : A Practice Guide to Recovery. Singapore : P.G. Publishing , 1983.
- Raymond, Corsina. Current Psychotherapist. Itasca , Illinois: FE Peacock Publishing , 1973.
- Roger , Carl R. Carl Rogers on Encounter Group. New York Harper and Row Publishing , 1970.
- _____ . On Becoming a Person : A Therapist 's View of Psychotherapy. Baston : Houghton Mifflin Co.,1961.
- Whertzer , Bruce and Stone , Shelly C.Fundamentals of Counseling. New York: Houghton Mifflin Co.,1968.

- Schultz , Duane P. Growth Psychology : Models of the Healthy Personality. New York : Litton Education Publishing,1977.
- Simon , Richard C.and Pardes , Herbert . Understanding Human Behavior in Healthy and Illness. Maryland William and Wilkins Co ., 1977.
- Simonton , Carl O , Simonton Matthews Stephine , Creighton, James L. Getting Well again . New York : Bantam Books , 1980.
- Stuart , Gail Wisearz and Sundeen , Sandra J. Principle and Practice of Psychiatric Nursing. Saint Louis The C.U. Mosby Co.,1973.
- Spielberger , Charles D. Understanding Stress and Anxiety. New York : Harper & Raw , 1979.
- Spielberger , Charles D. and Guerero , Diaz R. Cross-Culture Anxiety. Washington : Hemisphere Publishing Co.,1976.
- Trotzer , J.P. The Counselor and the Group : Integration Theory Training and Practice. Montry , California Brooks / Cole Publishing , 1977.
- Verny , Thomas , R. Inside Groups : A Practical Guide to Encounter Group and Group Therapy. New York : Mc Graw Hill Book Co., 1974.
- Zung , William.W.K.and Cavenar , Jesse O.Jr. " Assessment Scale and Techniques." Handbook on Stress and Anxiety. San Francisco: Jossey - Bass Publishers , 1980.

Articles.

- Barnett , Kathryn . " A Theoretical construct of concepts of touch as they relate to nursing . " Nursing Research 21 (March - April 1972) : 102 - 110
- Beck , Aron T. " Cognitive , Anxiety and Psychophysiological Disorders . " In Anxiety : Current Trends in Theory and Research vol 2 , Edited by Charles D.
- Brumberg Barbara , et al. Coping with Cancer. Maryland National Cancer Institute 1980 : 14.
- Brown , R.D. " Effect of Structure and Unstructured Group Counseling with High and Low-Anxious college underachievers." Journal of Counseling Psychology 16 (May ,1969) : 209 - 214.
- Clement , B.E. " Transitional Adolescent Anxiety and Group Counseling." Personal and Guidance Journal 45 (May 1960) : 70.
- Dziurbejko , Marcia M. and Larkin , Judith Candib. " Including the Family in Preoperative Teaching , " American Journal of Nursing (November 1978) : 1892-1894.
- Epstein , Seymour. " The Nature Of Anxiety " In Anxiety Current Trends in Theory and Research vol 2,pp. 291-337. Edited by Charles D. Spielberger , Academic Press , New York , 1972.
- Golonka , Lynne Mary " The use of Group Counseling with Breast Cancer Patients Receiving Chemotherapy " Dissertation Abstract International vol 37 , No10,1977.

- Groen , J.J. " The Measurement of Emotion and Arousal in the Clinical Physiological Laboratory and In medical Practice." In Emotion Their Parameters and Measurement, pp 724-746 , Edited by L. Levi , New York : Raven Press , 1975.
- Graham , Louis E. and Conley Elizabeth M. " Evaluation Of Anxiety and fear in adult Surgical Patients." Nursing Research 20 (march-April 1971) : 113-125.
- Kelly , Patrica Paul , and Asbly , Gloria Coats. " Group Approach for Cancer Patients : Establishing a Group." American Journal of Nursing 79 , No % (May 1979) : 914-915
- Krum , Sharon , Vonatta , Patrician and Sanders , Judith. Group Approach for Cancer Patient : A Group for Teaching Chemotherapy." American Journal of Nursing 79, No 5 (May 1979) : 916
- Magyar , Charles Wesley " The Effects of Interpersonal Growth Contracts and Leader Experience on the process and Outcome of Encounter Groups." Dissertation Abstracts International 35 (December 1974) :103A.
- Perry , Jo Ann. " Effective of Teaching in the Rehabilitation of Patients with Chronic Bronchitis and Emphysema." Nursing Reseach 30, No 4 (July-August 1980): 219
- Prichard , Phyllip . " Stress and Anxiety in Physical Illness the Role of the General Nurse." Nursing Timers77, No 4 (January 1981) : 162-164.

- Pusari , Nancy F , Morracco , John C. " Counseling Intervention in Cancer Therapy ." The Personal and Guidance Journal (January 1981) : 267-273.
- Schmitt , Florence E and Wooldridge , Pauhalton J. " Psychological Preparation of Surgical Patients ". Nursing Reseach 22, No.2. (March-April 1973) : 109 - 115.
- Walters , Jean , " Four Practice Question to Ask when Organizing preoperation Class." American Journal of Nursing 19 , No.6 (June 1979) : 1090 - 1091.
- Wassner , Adeheid . " Patient Care for Safety." International Nursing Review vol.23, No.5 (September - October 1976) ; 144 - 147.
- Whitman , Halen H. Gustafson , James P.and Coleman W. " " Group Approaches for Cancer Patients : Leaders and Members." American Journal of Nursing Vol.79, No.5 (May 1979) : 910-913.

ภาคผนวก ก.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่ามัชฌิมเลขคณิต

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

3. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดแต่ละข้อ โดยใช้สูตรค่าที่ (t - test)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{N}}}$$

เมื่อ \bar{X}_H คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มคะแนนสูง
 \bar{X}_L คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มคะแนนต่ำ
 S_H^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มคะแนนสูง
 S_L^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มคะแนนต่ำ
 N คือ จำนวนผู้ตอบแต่ละกลุ่ม

4. การคำนวณค่าความเที่ยงของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right)$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง

N คือ จำนวนข้อ

S_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด

5. การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิต หรือคะแนนเฉลี่ยที่มีความสัมพันธ์กัน (Correlated mean) ของคะแนนที่ถูกวัดก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test)

$$t = \frac{\bar{d}}{\sigma(X_1 - X_2)}$$

ขั้นแห่งความเป็นอิสระ

$$df = N-1$$

เมื่อ \bar{d} คือ ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

$\sigma(X_1 - X_2)$ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{N}$$

d คือ ค่าผลต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการทดลองของตัวอย่างแต่ละจำนวน

N คือ จำนวนคนในกลุ่มทดลอง

$$\sigma(X_1 - X_2) = \frac{S.D. d}{\sqrt{N-1}}$$

$$S.D. d = \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left(\frac{\sum d}{N}\right)^2}$$

เมื่อ $S.D. d$ คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

ภาคผนวก ข.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความวิตกกังวล

คำชี้แจง

แบบวัดต่อไปนี้ ประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึก ความคิด อารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ซึ่งท่านรับรู้ได้ จำนวน 40 ข้อ ข้อความดังกล่าวไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ขอให้ท่านใช้เวลาสักนิดหนึ่ง พิจารณาว่า ขณะนี้ท่านกำลังป่วยและอยู่ในระหว่างการรักษาโดยการฉายรังสี เข้าพักรักษาตัวที่สถานพักฟื้น ท่านมีความรู้สึก ความคิด อารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในระดับใดในแต่ละข้อความ แล้วจึงตอบตามความรู้สึกของท่าน โดยทำเครื่องหมายกากบาท (×) ดังนี้

- ขีดเครื่องหมายกากบาท ลงในช่อง 1 เมื่อข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกของท่านเลย
- ขีดเครื่องหมายกากบาท ลงในช่อง 2 เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกท่านบ้างหรือบางครั้ง
- ขีดเครื่องหมายกากบาท ลงในช่อง 3 เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านค่อนข้างมาก หรือบ่อยครั้ง
- ขีดเครื่องหมายกากบาท ลงในช่อง 4 เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด หรือ ท่านรู้สึกเสมอ

ข้อความที่ใช้บรรยายสิ่งที่ท่านรับรู้ได้	ไม่เคย	มีบ้าง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. ท่านรู้สึกท้อแท้ใจ	1	2	3	4
2. ท่านไม่อยากจะสนใจคำพูดของคนอื่น	1	2	3	4
3. ท่านรู้สึกอึดอัดใจ	1	2	3	4
4. ท่านรู้สึกขาดความมั่นใจในตนเอง	1	2	3	4
5. ท่านหมกมุ่นครุ่นคิดเกี่ยวกับโรคของตนเอง	1	2	3	4
6. ท่านมีอาการกระตุก หรือ เนื้อเต้นบริเวณต้นแขน	1	2	3	4
7. ท่านไม่ยอมให้ใครมาเยี่ยม	1	2	3	4
8. ท่านรู้สึกว่า ขณะเจ็บป่วยด้วยโรคนี้อ การตัดสินใจ ของท่านช้าลง	1	2	3	4
9. ในระหว่างการรักษานี้ท่านรู้สึกกระสับกระส่าย	1	2	3	4
10. ท่านกังวลว่าจะมีชีวิตรอยู่ได้ไม่นาน	1	2	3	4
11. ท่านมักสะดุ้งตื่นกลางดึก	1	2	3	4
12. เมื่อนึกถึงสภาพปัจจุบันท่านอยากร้องไห้	1	2	3	4
13. ท่านคิดว่าเป็นเคราะห์กรรมที่ต้องป่วยด้วยโรคนี้อ	1	2	3	4
14. ในช่วงการป่วยนี้ท่านตื่นตื่นง่าย	1	2	3	4
15. ท่านรู้สึกหมดกำลังใจกับสภาพของตนเองขณะนี้	1	2	3	4
16. ท่านรู้สึกปวดต้นคอ	1	2	3	4
17. การมาอยู่ในสถานพักฟื้น ทำให้ท่านรู้สึกหงุดหงิด	1	2	3	4
18. ท่านรู้สึกว่าในระหว่างนี้ ท่านทำอะไรได้ช้าลงกว่าเดิม	1	2	3	4
19. ท่านรู้สึกหัวใจเต้นแรง	1	2	3	4
20. ท่านกังวลเกี่ยวกับการฉายแสง	1	2	3	4
21. ท่านพร้อมจะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะ	1	2	3	4
22. ท่านคิดว่าการป่วยด้วยโรคนี้อเป็นอุปสรรคยุ่งยากใน การดำเนินชีวิตต่อไป	1	2	3	4

ข้อความที่เข้ารับรายสิ่งที่ท่านรับรู้ได้	ไม่เลย	มีบ้าง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
23. ในระหว่างป่วยนี้ท่านมักกังวลใจเกินกว่าเหตุ	1	2	3	4
24. ท่านอยากอยู่คนเดียว	1	2	3	4
25. ท่านวุ่นวายใจเกี่ยวกับโรคของท่าน	1	2	3	4
26. ในระหว่างอยู่สถานพักฟื้น ท่านทำตัวได้ตามสบาย	1	2	3	4
27. ท่านรู้สึกแน่นหน้าอก	1	2	3	4
28. ท่านรู้สึกใจสั่น	1	2	3	4
29. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อมีคนจับหนักร้อนอยู่ใกล้ ๆ	1	2	3	4
30. ในขณะที่ท่านป่วยอยู่นี้ ท่านช่วยตนเองไม่ค่อยได้	1	2	3	4
31. ท่านมีความสุขในการสนทนากับผู้อื่น	1	2	3	4
32. ท่านรู้สึกพอใจเกี่ยวกับตนเอง	1	2	3	4
33. ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความยุ่งยาก	1	2	3	4
34. ท่านฝันร้ายขณะหลับ	1	2	3	4
35. ท่านรู้สึกว่ากล้ามเนื้อบริเวณคอผ่อนคลาย	1	2	3	4
36. ท่านรู้สึกหวาดกลัวโดยไม่ทราบสาเหตุ	1	2	3	4
37. ท่านหลับสบายตลอดคืน	1	2	3	4
38. ท่านรู้สึกว่า การเจ็บป่วยทำให้ท่านได้พักผ่อน	1	2	3	4
39. ในช่วงการป่วยนี้ ท่านรู้สึกเป็นคนโกรธง่าย	1	2	3	4
40. ท่านคิดว่าการป่วยด้วยโรคนี้ ทำให้ท่านไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป	1	2	3	4

ประวัติผู้วิจัย

นางสาว นัยนา รัตนมาศทิพย์ เกิดเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2500 ที่อำเภอรัฐประเศ จังหวัดปราจีนบุรี สำเร็จการศึกษา ประกาศนียบัตรพยาบาล อนามัย และผดุงครรภ์ (เทียบเท่าอนุปริญญา) จากวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ โรงพยาบาลกลาง เมื่อปีการศึกษา 2521 เริ่มเข้ารับราชการตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ แผนกผู้ป่วยหนัก (intensive care unit) เป็นเวลา 2 ปี ศึกษาต่อหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาพยาบาลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2523 สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ.2525 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 5 ประจำแผนกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลกลาง กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์ในการทำกลุ่มของผู้วิจัย

ในการนำกลุ่มผู้วิจัยได้ใช้ความรู้ทางด้านทฤษฎี และการปฏิบัติจากการเรียนในสาขาจิตวิทยาการปรึกษา เช่น ทฤษฎี และเทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม การปรึกษาเชิงจิตวิทยาจุลภาค และจิตวิทยาตะวันออกกับความงอกงามของมนุษย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และวารสารต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ประสบการณ์เป็นสมาชิกกลุ่ม
 - 1.1 Encounter group 1 ครั้ง
 - 1.2 Gestalt workshop 1 ครั้ง
 - 1.3 Psychosynthesis group 1 ครั้ง
2. ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่ม ภายในการควบคุมของอาจารย์
 - 2.1 Encounter group 1 ครั้ง
 - 2.2 Sensitivity group 1 ครั้ง
 - 2.3 Self-Developmental group 1 ครั้ง
 - 2.4 Human-Relations group 2 ครั้ง
 - 2.5 Counseling Technique group 2 ครั้ง
 - 2.6 Training group 12 ครั้ง